

Christine Mundhenk (red.)

Melanchthons Briefwechsel, Band T 20, Texte 5643-5969 (Oktober 1549-Dezember 1550), bearbeitet von Matthias Dall'Asta, Heidi Hein und Christine Mundhenk. Stuttgart-Bad Canstatt: Verlag frommann-holzboog, 2019. 494 s. € 298.

Det er simpelthen imponerende, at redaktionen af dette værk inden for samme år kan udgive endnu et bind. Sagligt er det også fint, for indholdet i nærværend bind er en direkte følge af de dramatiske begivenheder omkring kejser Karl d. 5.s forsøg på at genoprette katolicismen i de tyske protestantiske territorier, som behandles i bind T 19. Ganske vist udløste det den alvorligste krise i forholdet mellem den katolske kejser og den lutherske bevægelse, men mindst lige så skæbnesvangert blev det opgør, som nu fulgte inden for lutherdommen. Striden om "mellemtingene", som Flacius Illyricus og hans "gammellutherske" fløj indledte, blev snart efterfulgt af en række ødelæggende teologiske lærestridigheder mellem dem og Melanchthonfløjen i Wittenberg. Flacius var ubarmhertig i sine angreb på Melanchthons og wittenbergkollegernes forsøg på at redde kernen i den evangeliske teologi mod at give kejseren indrømmelser. Han var personlig, gengav private udtalelser fra Melanchthon, citerede fortrolige breve. Melanchthons berømte forsvar (5643) og Flacius' åbne brev til ham (5655) tegner et skarpt billede af de to mænds teologi, kirkepolitik og personlige egenskaber.

Den lærestrid, som udbrod i Hamburg om Kristi nedfart til helvede, belyses også gennem brevvekslingen, hvor Melanchthon foreslog bystyret, at det enten indhentede en teologisk betænkning eller forbød de stridende parter at offentliggøre deres standpunkter (5749). En af teologerne forsøgte også, forgæves, at inddrage Christian d. 3. og Peder Palladius i striden (5844).

Også dette bind rummer nogle bevarede aktstykker af brevvekslingen mellem Melanchthon og Christian d. 3. Den er dog ensidig, da kongens breve er gået tabt. Melanchthon anstrenger sig også her for at overbevise kongen om, at den rene lutherske lære er bevaret ved universitet og kirke, og at arbejdet med udgivelsen af Luthers samlede værker stadig finder sted (5753). I juni 1550 kan han sende sin fortale til værkets bind 3, som er tilregnet Christian d. 3. (5833). Hans brev til kongen 5. oktober 1550 giver et fint indtryk af Melanchthons hjem som en af de vigtigste nyhedscentraler i den lutherske verden. Der indløb til stadighed en strøm af informationer om udenrigs- og indenrigspolitik, om militærpolitiske bevægelser, om teologiske nyheder, bøger, katolske og protestantiske fyrsters og teologers

udtalelser og meget andet. Melanchthon sorterede i det modtagne og sendte det til den danske konge, som han antog havde hans særlige interesse (5915). I dette bind er også aftrykt et brev fra ”Catharina, doktor Martin Luthers efterladte enke” til Christian d. 3. (6. oktober 1550). I det forstemmende brev beder hun mindeligt om, at hun fortsat må modtage de 50 daler, som kongen plejede at forære Luther. Hun er en fattig enke, så hun og børnene har hjælp og støtte behov i den urolige tid, skriver hun, og som argument for sin bønsskrivelse bemærker hun, at hendes mand dog har tjent kristenheden trofast. Det må være en af de største underdrivelser i reformationstiden! Udgiverne oplyser, at det var teologen Paul Eber og Melanchthon, som udfærdigede brevet for hende (5917).

Bindet rummer 334 aktstykker og ikke færre end 45 af dem har ikke tidligere været trykt eller kun ufuldstændigt. Tekstgengivelsen, de nyttige krydshenvisninger, de detaljerede tekstkritiske noter og oplysninger ligger selvsagt på samme høje niveau som i de tidligere bind.

Martin Schwarz Lausten